

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 15.4.2008
COM(2008) 192 végleges

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

A belső gáz- és villamosenergia-piac létrehozása terén elért haladás

[SEC(2008) 460]

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

A belső gáz- és villamosenergia-piac létrehozása terén elért haladás

A. HÁTTÉR

Európa növekedése és versenyképessége szempontjából egyre fokozódik az energia jelentősége. Továbbra is a társadalmi és gazdasági fejlődés kulcsfontosságú tényezője az, hogy megbízható és elérhető árú energiaszolgáltatás álljon mind a lakossági, mind az ipari fogyasztók rendelkezésére. A jól működő belső energiapiac alapvető fontosságú az energiaügy terén Európa előtt álló három kihívás sikeres kezeléséhez: az ellátás versenyképességének, fenntarthatóságának és biztonságának eléréséhez.

A versenyképes energiapiacok felé tett utolsó lépésre 2007. július 1-jén, a nemzeti kiskereskedelmi piacok teljes megnyitásával került sor. Jogi szemszögből nézve minden európai fogyasztó megválaszthatja a szolgáltatóját és részesülhet a verseny kínálta előnyökből.

E jelentés ugyanakkor rámutat arra is, hogy a gyakorlatban a piaci integráció sikere korántsem valósult meg. Az EU-ban a gáz- és villamosenergia-piacok csekély számú kivételtől eltekintve gazdasági szempontból továbbra is nemzeti piacként működnek és korlátozott verseny jellemzi őket.

E jelentés rámutat arra, hogy a Bizottság 2006–2007-es időközi jelentésében és az európai villamosenergia- és gázpiacokról szóló ágazati vizsgálati jelentésében megállapított problémák jórészt jelenleg is fennállnak. A hiányosságok nem mindegyike szüntethető meg a jelenlegi jogszabályok keretein belül: javított jogalkotói intézkedésekre van szükség.

B. A KULCSFONTOSÁGÚ TERÜLETEKEN ELÉRT FEJLŐDÉS ÉS A FENNMARADÓ HIÁNYOSSÁGOK

1. A jogszabályok végrehajtása

Minden tagállamnak¹ sikerült a 2007. július 1-jei határidővel megvalósítania villamosenergia- és földgázpiacainak teljes megnyitását². A szabad és tisztességes versenyt ugyanakkor korlátozza, hogy a piaci szegmensek liberalizálásával egyidejűleg szabályozzák a végfelhasználónak nyújtott szolgáltatással kapcsolatos árakat.

A 2004. júliusi végrehajtási határidő után három évvel a tagállamok némelyike még mindig nem hajtotta végre megfelelően a villamosenergia- és gázirányelv törvényi előírásait³. Ez különösen a piaci liberalizáció legfontosabb területeit érinti, például a szabályozási felügyeletet, a tulajdonjogi szétválasztást, a szabályozott szolgáltatási díjszabást, valamint a közszolgáltatási kötelezettségek közlését.

---

¹ Amennyiben nem részesült eltérésben.

² Műszaki melléklet, 1. szakasz

³ Műszaki melléklet, 1. szakasz

A szabályozó hatóságok kulcsfontosságú, jogszabályban előírt szerepet töltenek be annak nyomon követésében, hogy a rendszerüzemeltetők megfelelnek-e az előírásoknak. Az ERGEG⁴ jelentős szerepet játszik a tagállamokban végzett nyomon követés koordinálásában, és ezáltal a megfelelési felülvizsgálat összehangolásában. A villamosenergia⁵- és földgázrendelet⁶ végrehajtásának ERGEG által 2007-ben végzett nyomon követése⁷ kimutatja, hogy a likvid piacok kifejlődéséhez alapvetően fontos területeken, például az átláthatóság és az elsődleges kapacitáselosztás terén, nem kielégítő az előírásoknak való megfelelés. Az európai földgáz-átvitelirendszer-irányítók hozzávetőleg 15 %-a nem felel meg az átláthatósági követelményeknek. A rendelkezésre álló kapacitással kapcsolatos történeti adatokat, kihasználtsági arányt és – jogszabály által is előírt – előrejelzést az átvitelirendszer-irányítók hozzávetőleg egyharmada nem tette közzé. Ezzel egyidejűleg a háromnál kevesebb rendszerhasználó szabályát⁸ alkalmazó átvitelirendszer-irányítók egyharmada nem teszi közzé a kért összesített adatokat, és az átvitelirendszer-irányítók közel 85 %-a szükséges hatósági jóváhagyás nélkül alkalmazza a mentességről szóló szabályt.

A piaci indikatív árákról szóló jelentés – amelynek összeállítása tagállami feladat – rendszerint nem kielégítő. Például a nemzeti szabályozó hatóságok csak 30 %-a tudja feltüntetni az ipar, a kis- és középvállalkozások és a lakosság körére vonatkozó szolgáltatóváltási arányokat.

2. Piaci integráció

A piaci integráció még mindig nem érte el a szükséges szintet. Erre utalnak például az árkülönbségek, a regionális monopóliumok és a tagállamok közötti tartós szűk keresztmetszet is.

Jól integrált piacon a verseny a szomszédos országokban és régiókban egymáshoz hasonló szinten tartja az árakat. Az EU-ban az ipari villamosenergia-fogyasztók számára az árak az EU közép- és északnyugat-európai részén már kezdenek közeledni egymáshoz, de bizonyos esetekben csaknem 100 %-os az eltérés közöttük⁹. Az infrastruktúra hatékonyabb használata a villamosenergia-ár korrelációjának némi javulásához vezetett, különösen a Hollandia–Belgium–Ausztria–Franciaország–Németország régió és az északi piacok között.

A határokon átnyúló kereskedelem az árakra gyakorolt versenynyomás egyik fő forrása. Mivel az efféle kereskedelemnek előfeltétele az, hogy elegendő hálózati kapacitás álljon rendelkezésre, meg kell szüntetni a tartós szűk keresztmetszeteket a gáz- és villamosenergia-infrastruktúrában. Öt tagállamban a létesített kapacitáshoz viszonyítva 10 % alatti a villamos energiával kapcsolatos rendszerösszekötő kapacitás. További tíz tagállamban 10 és 30 % között van ez az érték. Európai nézőpontból tekintve a kapacitásellátáshoz alapvetően fontos a befektetés összehangolt megtervezése és a piaci kereslet felmérése. Természetesen üdvözlendőek a regionális kezdeményezés keretében a Bizottság segítségnyújtásával és az

---

⁴ A villamosenergia- és gázipari szabályozó hatóságok európai csoportja, amelyet a 2003. november 11-i 2003/796/EK bizottsági határozat létrehozott létre.

⁵ 1228/2003/EK rendelet.

⁶ 1775/2005/EK rendelet.

⁷ Lásd: www.ergge.org.

⁸ Ez a szabály az átvitelirendszer-irányítók számára lehetővé teszi a korlátozott szintű közzétételt abban az esetben, ha három szállítónál kevesebb tevékenykedik az adott hálózati ponton; lásd az 1775/2005/EK rendelet 6. cikkének (5) bekezdését.

⁹ Műszaki melléklet, 5. szakasz

ERGEG¹⁰ operatív támogatásával tett önkéntes lépések (pl. az Ibériai-félszigeten a gáz iránti kereslet összehangolt felmérése, a délkeleti gázrégióban a regionális szállítási és tárolási beruházások elemzése). Az önkéntes intézkedések azonban nem tudják garantálni a piaci kereslet kielégítéséhez szükséges biztonság kellő szintjét.

A megfelelő befektetést továbbra is akadályozza a hálózatüzemeltetők függetlenségének a hiánya. A tapasztalatok szerint azokban az esetekben, amikor a meglévő nemzeti szolgáltatók részvényesek a piacokon található szállítási hálózatokban, akkor a nemzeti piacokon történő versenykorlátozásra irányuló érdekek gyakran gátolja az értékesítési lánc felsőbb szintjén a szükséges kapacitásbővítést. A kellő szétválasztás és a befektetések közötti összefüggést elemzések igazolták. A tulajdonjogilag szétválasztott átvitelrendszer-irányítók esetében a szűk keresztmetszetből származó bevételnek az összekötő kapacitásba visszaforgatott hányada hozzávetőleg kétszer akkora volt, mint a vertikálisan integrált átvitelrendszer-irányítók esetében, és a tulajdonjogi szétválasztás után három-négy évvel a befektetés mértéke legkevesebb megkétszereződött.

Ugyanakkor el kell ismernünk, hogy más tényezők is hatnak a befektetés szintjére, mindenekelőtt a díjszabályozás. A szabályozó hatóságok befektetésbarát környezetet kell, hogy teremtsenek, amelyhez hozzátartozik a stabil szabályozó rendszer, a befektetés tisztességes ösztönzése és az integrált piac, amelynek egyik (de nem kizárólagos) célja a díjak csökkentése. Az ösztönző jogszabályok kidolgozottsági foka egyelőre nem kielégítő.

A tagállamok közötti jogszabályi eltérések továbbra is akadályozzák a piaci integrációt. Az északnyugati földgázrégióban¹¹ egy összehangolt kapacitás-árvezetési kísérleti projektnek például a nemzeti jogszabályok közötti különbségek miatt kellett megszakítani egy összehangolt kapacitás-árvezetési kísérleti projektet. Ezeknek az akadályoknak a leküzdésére a tagállamoktól több segítségre van szükség.

Csak akkor lehet majd érezni a kielégítő infrastruktúra minden jótékony hatását, ha a kapacitást kereskedelmet serkentő, megkülönböztetésmentes módon bocsátják a piaci szereplők rendelkezésére. A határokon keresztül történő és a belföldi szállítás megkülönböztetett kezelését problematikusnak kell minősíteni a fogyasztók közötti megkülönböztetésmentesség, valamint a jelenlegi (és javasolt) jogszabályokkal való összeegyeztethetőség szempontjából. Emellett a kapacitásrendszereknek a lehető legnagyobb rugalmasság irányába kell elmozdulniuk, amely leginkább a szétválasztott belépés-kilépés rendszerrel biztosítható.

Regionális fejlesztés

A határokon átívelő integráció javítására két- és sokoldalú projektek indultak útjukra, például az ERGEG által irányított regionális kezdeményezések, az északnyugat-európai ötoldalú fórum keretében zajló, az ibériai térség országai esetében pedig a MIBEL-en és a MIGAS-on belüli kormányzati együttműködés. Más kezdeményezésekkel ellentétben az Energiaközösség jogilag kötelező alapon serkenti a regionális együttműködést.

Ezek a projektek hasznos szerepet játszanak a bevált gyakorlaton alapuló problémamegoldó módszerek kifejlesztésében. Az ERGEG által irányított regionális kezdeményezések például

---

¹⁰ www.ergeg.org.

¹¹ Egyesült Királyság, Hollandia, Belgium, Franciaország, Írország, Németország, Dánia, Svédország, Észak-Írország, Norvégia (megfigyelőként).

az északnyugat-európai gázpiacokon a határokon átnyúló koordinált kapacitáselosztást, az ibériai és délkelet-európai gázpiacon¹² a koordinált keresletelemzést és befektetéstervezést, a határokon átívelő harmonizált szabályozói döntéshozatallal kapcsolatos szabályozói együttműködést és az átláthatóság fejlesztését célozták. 2006-ban Franciaország, Belgium és Hollandia részvételével egy villamosenergia-piac összekapcsolását célzó projektet valósítottak meg (háromoldalú kapacitáselosztási mechanizmus, amely – a helyi áraktól függően – megfelelő irányú energiaáramlást biztosít), amely kiugró mértékben növelte a régióban a villamosenergia-szállítás hatékonyságát. Az ötoldalú villamosenergia-fórum energiaáramláson alapuló, határokon átnyúló, az egész régióra érvényes, közös kapacitáselosztási mechanizmusra vonatkozó megállapodást ért el. A földgázzal kapcsolatos munka nemrégiben indult el, és várhatóan a jogi szűk keresztmetszetekre, valamint az ellátás biztonságára összpontosul. Az Ír Köztársaság és Észak-Írország 2007 novemberében közös nagykereskedelmi villamosenergia-piac kialakítását kezdte el. A földgázpiacon hasonló előrelépés várható.

A regionális megközelítés lehetővé teszi a piacok eltérő fejlettségi szintjének figyelembe vételét, miközben célja az egységes piac kialakítása.

---

¹² Ausztria, Cseh Köztársaság, Görögország, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia.

3. Koncentráció és konszolidáció

Nemzeti szinten még mindig igen magas a piaci koncentráció. Emellett az alapvető infrastrukturális létesítményeket a meglévő szolgáltatók ellenőrzik, ami tovább növeli piaci befolyásukat.

2005 és 2007 közepe között azon tagállamok 40 %-ában, amelyekről rendelkezésre álltak adatok, a villamosenergia-piacon nőtt a független szolgáltatók száma. A földgáz terén csak a tagállamok negyedében volt növekedés tapasztalható. Franciaországban, Olaszországban, Lengyelországban és Hollandiában ugyanakkor 50 %-os vagy azt meghaladó volt a növekedés (Franciaországban 10-ről 15-re, Lengyelországban 0-ról 75-re, Hollandiában 8-ról 20-ra, Olaszországban 123-ról 182-re (2006) emelkedett a számuk). 21 tagállam közül hétben nem tevékenykedik független szolgáltató a földgázpiacon. A villamos energiát illetően a jelentések mindössze Ciprussal kapcsolatban állapítják meg ugyanezt, 15 tagállam tekintetében azonban nem is áll rendelkezésre villamos energiára vonatkozó adat.

A kiskereskedelmi piacok – főként a piacra újonnan belépő szereplők korlátozott gázellátás-hozzáférése miatt – még nem eléggé fejlettek. A gáztermelők még a legfejlettebb – egyesült királyságbeli – piacon is uralják a versenyt. Mind a verseny, mind az ellátás biztonsága szempontjából kulcsfontosságú, hogy új termelők jelenjenek meg a gázellátási portfólióban. Fontos a cseppfolyósított földgáz szerepe.

A nemzeti piacok erőteljes koncentrátsága mellett folytatódik a konszolidáció és a koncentráció irányába mutató tendencia. Mindaddig, amíg az összefonódás és felvásárlás eredményeként megjelenő szereplők valódi piaci alapon tevékenykednek, nem feltétlenül gyakorolnak kedvezőtlen hatást a versenyre. A kormányok, nemzeti szabályozó hatóságok és versenyhivatalok tevékenyen részt kellene, hogy vállaljanak – például kapacitásfelszabadítás, gázkapacitás-felszabadítási programok és szigorú átláthatósági követelmények útján – egy olyan keret megteremtésében, amely versenymagatartást kényszerít ki ott, ahol annak kialakulása a piaci szerkezetekből nem várható.

4. Az árak alakulása

A bővítés előtti 15 EU-tagállam fogyasztóinak az 1998 és 2004 közötti időszakban mintegy 60 milliárd eurónyi kumulatív ármegetakarításban volt részük a villamos energia liberalizációjának köszönhetően. Ezeket a megtakarításokat részben kioltották a későbbi áremelkedések. A 27 tagú EU földgázárak a kőolajárakkal párhuzamosan emelkedtek. Az ipari fogyasztók számára a 2005 és 2006 között átlagosan 35 %-kal emelkedtek az árak, majd 2007 során további 12 %-kal. A lakossági fogyasztók számára a 2005 és 2007 közötti teljes áremelkedés hasonlóan alakult, noha a nagyobb áremelkedések főként 2007-ben következtek be¹³.

E jelenség több oknak tudható be. Mivel még mindig korlátozott a verseny, az árakra nehezedő versenynyomás ennek megfelelően gyenge. Az árak továbbá az általános tendenciákat tükrözik, mindenekelőtt az 2005 és 2007 között több mint 50 %-kal megemelkedő olajárak tendenciáját. Mivel a gázárak és az olajárak összefüggenek, a gáz szerepe pedig egyre jelentősebbé válik a villamosenergia-termelésben, az olajár változásai kihatnak mind a földgáz, mind a villamos energia árának alakulására.

---

¹³ Eurostat, minden évre vonatkozóan a január 1-i adatok.

Ugyanakkor vannak arra utaló jelek, hogy a rendszerüzemeltetők függetlensége kedvező hatást gyakorol az árakra azáltal, hogy fokozza az ellátás biztonságát, megkönnyíti harmadik felek hálózati hozzáférését, valamint fokozza a piacba vetett bizalmat. Az 1998-as piaci nyitás óta azokban a tagországokban, amelyekben az átvitelrendszer-irányítókat tulajdonjogilag szétválasztották, kedvezőbben alakultak az árak, mint azokban, amelyekben az átvitelrendszer-irányítók szolgáltató cégekhez kapcsolódtak, illetve kapcsolódnak jelenleg is.

5. A rendszerüzemeltetők függetlensége

A funkcionális szétválasztás még mindig nem valósult meg ténylegesen minden tagállamban¹⁴. Egyaránt igaz ez a villamosenergia- és földgázszektorra, valamint a szállítói és elosztói rendszerüzemeltetőkre. Néhány tagállam a jelenlegi szétválasztási követelményeknél messzebbre ment. A villamosenergia-üzletágban a tagállamok hozzávetőleg felében működnek tulajdonjogilag szétválasztott rendszerüzemeltetők; a földgáz-üzletágot illetően pedig hét tagállamban¹⁵.

Ami az elosztást illeti, a tagállamok igen széles körben alkalmaznak eltérést: a tagállamok fele mind a villamosenergia-, mind a földgázágazatban mentesíti a 100 000-nél kevesebb fogyasztóval rendelkező elosztói rendszerüzemeltetőket a jogi szétválasztással kapcsolatos követelmények alól¹⁶.

A befektetések hálózati kapacitás terén mutatkozó alacsony szintje és különösen a határkeresztező kapacitások elégtelensége a rendszerüzemeltetők kellő függetlenségének hiányára utal. A jogi szétválasztás nem bizonyult megfelelő eszköznek e jelenség kezelésére.

6. Hatékony szabályozás szabályozó hatóságok révén

Ugyan a villamosenergia- és gázirányelv előírta a szabályozó hatóságok számára, hogy minimális hatáskörrel rendelkezzenek, a határokon átnyúló szabályozói hatáskörök közötti egyenlőtlenség vonatkozásában nem történt javulás. Néhány tagállamban a hatáskörök több szabályozó között oszlanak meg nemzeti és regionális szinten, ideértve a versenyhatóságokat és/vagy a minisztériumokat is. Mindez valószínűleg a koherencia rovására történik. A nagykereskedelmi és kiskereskedelmi piacok szabályozási felügyelete szinte egyik tagállamban sem létezik.

Az európai jogszabályoknak való megfelelés hiányára a nemzeti jogszabályok gyakran nem megfelelő vagy nem hatékony szankciókkal válaszolnak. Emellett az ERGEG-nek a meglévő jogszabályok végrehajtásáról szóló ellenőrzési jelentéseiből kiderül, hogy a szabályozó hatóságok nem eléggé elkötelezettek amellyel, hogy a meglévő hatáskörökkel élve tevékenyen ösztönözzenek a jogszabályi követelmények megvalósítására. A 14. Madridi Fórumhoz kapcsolódó ERGEG-jelentés csupán egyetlen esetet mutatott be, amikor egy szabályozó hatóság a hatáskörével élve szankciót szabott ki a jogszabályi követelményeket be nem tartó átvitelrendszer-irányítóra.

A piaci integráció léptéke megköveteli a határokon átnyúló szabályozói döntések harmonizálását. Az ERGEG és az európai villamosenergia- és gázszabályozási fórumok (azaz a Firenzei Fórum és a Madridi Fórum) kétségtelenül hozzájárulnak e folyamathoz azáltal, hogy lehetővé teszik a problémák gyakorlati szintű kezelését célzó párbeszédet és kidolgoznak bevált gyakorlaton és közös megegyezésen nyugvó problémamegoldásokat.

---

¹⁴ Az ERGEG funkcionális szétválasztásról szóló nyilvános konzultációja iránymutatásaiban az átvitelrendszer-irányítók például fölvetették, hogy a hálózati irányítókat be kellene vonni az integrált vállalatok irányításába, valamint hogy a szóban forgó irányítóknak az integrált vállalat egészének sikerességéhez kötött ösztönzőket kellene adni. Lásd a www.ergreg.org címen közzétett észrevételeket – Public Consultations (Nyilvános konzultációk) – Energy (Energia) – GGP Functional Unbundling (GGP funkcionális különválasztás).

¹⁵ Műszaki melléklet, 7. szakasz

¹⁶ Műszaki melléklet, 7. szakasz

Ennek ellenére a határokon átnyúló döntéshozatal koordinálását még mindig akadályozza a „szabályozási hézag”, amelyre nem nyújt megoldást az ERGEG jelenlegi önkéntes alapú együttműködési modellje sem.

7. A fogyasztói oldal

Fogyasztói visszajelzések – szolgáltatóváltás

A villamos energia terén az ibériai térség országaiban, a Cseh Köztársaságban és az északi országokban nagy arányú a szolgáltatóváltás, Németország, Ausztria és Luxemburg nagy ipari fogyasztói körében pedig az átlagos mértéket meghaladó. A többi ország zömében a lakossági fogyasztók szolgáltatóváltásának éves aránya 1 % körüli vagy az alatti értéket mutat. A földgáz esetében hasonló a helyzet, Olaszország kivételével, amely az 1 % fölött „teljesítők” egyike. Míg a nagyobb fogyasztók szolgáltatóváltásának aránya tovább növekszik, a legtöbb kisvállalkozásnak és lakossági fogyasztónak még mindig korlátozott a tere a választási jog gyakorlására.

A szolgáltatóváltási százalékarányok a kiskereskedelmi szinten működő verseny nem egyedüli mutatói. Gyakran nincsenek egymással versengő ajánlatok, vagy túllontúl hasonlítanak egymáshoz ahhoz, hogy valódi választási lehetőséget jelentsenek. A tagállamoknak és a nemzeti szabályozó hatóságoknak gondoskodniuk kell az átlátható és egyszerű szolgáltatóváltási eljárásokról annak érdekében, hogy a fogyasztók kellő bizalommal rendelkezhessenek. Ezenkívül a kiskereskedelmi versenyt torzítja a szabályozott szolgáltatási díjszabás.

A szolgáltatás minősége

A piacliberalizáció jellemzően a fogyasztó helyzetét kívánja javítani. A szolgáltatóválasztás lehetősége és az ebből fakadó versenynyomás a fogyasztói igényekhez jobban illeszkedő szolgáltatást eredményez. A gáz- és a villamosenergia-irányelv egyértelmű hangsúlyt fektet a fogyasztói jogokra. A piacfelmerések kimutatták, hogy villamosenergia- és gázszolgáltatásokkal kapcsolatos elégedettségi szint általában megfelelő¹⁷. Megalapozatlanok voltak azok az aggodalmak, hogy a verseny bevezetése a szolgáltatás színvonalának csökkenéséhez vagy az egyetemes szolgáltatásnyújtás zavaraihoz vezetne.

A liberalizáció előnyeiből való részesülés feltétele az energiaszolgáltatáshoz való hozzáférés lehetősége. Az elemzések¹⁸ kimutatták, hogy az európai végfelhasználók túlnyomó többsége könnyen hozzáfér a villamos energiához és a gázhoz: a 27 uniós tagállam átlaga eléri a 93 %-ot a nem helyettesíthető villamos energia ágazatában, illetve a 72 %-ot a gáz esetében, amelynek helyettesítői gyakran hozzáférhetőek. Az EU polgárainak átlagosan kétharmada (66 %) véli elérhető árúnak az elektromosáram-szolgáltatást; hasonlóak az arányok a gáz esetében is. Egyik ágazat sem mutatott számottevő különbségeket a társadalmi-demográfiai kategóriák vagy a 15, illetve a 27 tagú EU eredményeinek összehasonlítása során¹⁹.

Szabályozott árak Az EU tagállamaiban igen gyakori jelenség, hogy az energiapiac liberalizálásával egyidejűleg szabályozzák az energiaárakat: ez figyelhető meg a gázpiacok egyharmadában (legalább egy piaci szegmensben) és a villamosenergia-piacok legalább felében. Az árszabályozást alkalmazó tagállamokban a szabályozás nem korlátozódik a

---

¹⁷ EUROBAROMETER, A közérdekű szolgáltatások ára és minősége, 2005. szeptember; és a 2007-es fogyasztói elégedettségre vonatkozó felmérés (Consumer Satisfaction Survey)

http://ec.europa.eu/consumers/cons_int/serv_gen/cons_satisf/consumer_service_finrep_en.pdf

¹⁸ EUROBAROMETER, A közérdekű szolgáltatások – 1.4–1.5 fejezet, 2007. július.

¹⁹ EUROBAROMETER, A közérdekű szolgáltatások – 3.1 fejezet, 2007. július.

kisfogyasztókra: akár az összes fogyasztói szegmensnek szolgáltathatnak szabályozott árakon.²⁰

A szabályozott villamosenergia-árak kedvezőtlen hatásai továbbra is komoly aggodalomra adnak okot. A verseny azonnali torzulásához vezetnek és csökkentik a nagykereskedelmi piacok likviditását. A szabályozott árak hosszú távon helytelen árjelzéseket adnak a befektetők számára, így kedvezőtlen hatást gyakorolnak az új infrastruktúra kifejlesztésére. Az árszabályozás – azáltal, hogy olyan árszintet határoz meg, amely nem teszi lehetővé a piacra újonnan belépők számára, hogy a költségeket fedező áron szolgáltatassanak – útját állja az alternatív szolgáltatók piacra lépésének, így közvetlenül veszélyezteti az ellátás biztonságát. A francia piacon például az energiatőzsde a szabályozott árak következtében nem tudott piaci referenciaárakat megszabni. A fogyasztóvédelmi intézkedéseket nem szabad összekeverni a versenyt szabályozó intézkedésekkel: egymástól elkülönülő eszközökkel kellene őket kezelni.

C. AZ ELLÁTÁS BIZTONSÁGA

Az európai villamos energia átvitelrendszer-irányítók csoportja (ETSO) és az európai földgáz átvitelrendszer-irányítók (Európai Földgáz Infrastruktúra, GIE) által 2007-ben elkészített, a villamos energiáról szóló nyári és téli előretekintő jelentések szerint középtávon nem várható villamosenergia-hiány. Ezek a jelentések a villamos energia iránti kereslet és kínálat egyensúlyáról szóló nemzeti és regionális szintű előrejelzéseket összegzik, a termelés és a csúcsgény között vonva mérleget. E jelentések azt vizsgálják, hogy az összekapcsolt rendszerek megfelelőek-e összességükben véve. Rendkívüli körülmények között azonban (például alacsony vagy nagyon magas hőmérséklet esetén vagy földgázellátási válság idején) a villamosenergia-rendszerek nagyobb terhelésnek vannak kitéve, különösen, hogyha a szomszédos országok számára is válságos az adott időszak.

A megfelelő szállítási kapacitás biztosítása továbbra is döntő fontosságú, nemcsak a verseny intenzitása, de az ellátás biztonsága szempontjából is. Ami a földgázellátást illeti, az EU fokozódó mértékben támaszkodik behozatalra²¹. A belföldi gáztartalékok csökkenése és a gázfogyasztás világszerte várt jelentős növekedése miatt a szállítási útvonalak és az energiaforrások diverzifikálása kulcsfontosságú a jelenlegi három fő vezetékes beszerzési forrástól – Oroszországtól, Norvégiától és Algériától – való függés mérséklésében. A kőolajárak emelkedésével az cseppfolyósított földgáz diverzifikáció terén betöltött szerepe folyamatosan nő.

A villamosenergia- és gázhálózatok a jól működő európai piac központi elemét jelentik. Továbbra is akadályok állnak a már elsődleges fontosságúként megjelölt projektek megvalósításának útjában. Az olyan európai érdekűnek tekintett projektek mellé, amelyek késedelmet szenvedtek vagy megvalósításuk nehézségekbe ütközik, koordinátorokat jelöltek ki. Ezek a projektek a következők: 1. villamosenergia-összeköttetés Németország, Lengyelország és Litvánia között; 2. a tengeri szélenergia-hálózatba kapcsolása Észak-Európában; 3. villamosenergia-összeköttetés Spanyolország és Franciaország között; és 4. a Nabucco földgázvezeték.

A villamos energia esetében kisebb mértékű a behozataltól való függés. A termelést belföldi energiaforrásokra lehet alapozni, köztük a megújuló energiaforrásokra, és olyan

---

²⁰ ERGEG *Status review on end-user price regulation* (Áttekintés a végfelhasználói árak szabályozásáról és a piacnyitásról), 2007. június 14., (Ref.: E07-CPR-08-04), www.ergreg.org.

²¹ Műszaki melléklet, 8. szakasz

tüzelőanyagokra (pl. kőszénre), amelynek a világpiaca diverzifikált. Másfelől azonban egyre fokozódik a villamosenergia-termelés – a számottevő részben külföldről behozott – földgáztól való függősége. Ezzel egyidejűleg az infrastruktúrába fektetőknek új kihívásokkal kell szembesülniük. A villamosenergia-rendszer kezd egyre inkább a földgáz infrastruktúrájától függeni. A megújuló energiaforrásból (például a szélenergia) származó energiatermelés nagy kapacitású infrastruktúrát igényel ahhoz, hogy a rendszer alkalmazkodni tudjon a kiegyensúlyozatlan kapacitásfelhasználáshoz.

A 2005/2006-os hideg tél után néhány ország földgáztározók építésébe fogott, és megkezdte a behozatalból származó kapacitás maximumra növelését. Olaszország például olyan „vidd vagy fizess” elvű szerződéseket (*ship-or-pay contracts*) vezetett be, amelyek értelmében a kapacitások fizikai használatának fokozása érdekében a szállítók lemondhatnak a szállítási kapacitások használatáról. 2006 végén és 2007-ben gáztöbblet jelentkezett, ami lehetővé tette a gázkereskedelem növekedését, némi likviditást hozva a kereskedelmi gócpontokba. Azt a jövő mutatja meg, hogy mindez kedvező és dinamikus piaci fejlemények kiindulópontját jelenti-e.

Nem elég, ha az EU csupán harmadik országokkal, elsősorban szállítókkal fenntartott energiaügyi kapcsolatainak stratégiai fontosságára összpontosít, de gondoskodnia kell olyan piaci struktúráról is, amely lehetővé teszi a szolgáltatók és befektetők számára a liberalizált piac és az akadálymentes energiaáramlás előnyeiből való részesülést. Ehhez a Bizottság, a kormányok, a szabályozó hatóságok, valamint a rendszerüzemeltetők tevékeny fellépésére van szükség. Kritikus tényező a befektetőket érintő engedélyezési eljárások késedelme, amely nagymértékben veszélyezteti az ellátás biztonságát és a belső piac fejlődését.

D. KÖVETKEZTETÉSEK

A biztató eredmények – különösen a regionális szintű, határokon átívelő koordináció – ellenére a villamos energia és földgáz vonatkozásában végzett átfogó belsőpiaci elemzés azt mutatja, hogy a piac hatékony működése útjában álló jelentős akadályok még nem hárultak el.

Továbbra is központi probléma az európai jogszabályok nem megfelelő végrehajtása. A helyzet javítása érdekében a Bizottság, a tagállamok, a szabályozó hatóságok és az ágazat összefogására van szükség:

- A nemzeti szabályozó hatóságokat fel kell ruházni azzal a hatáskörrel, amellyel biztosíthatják, hogy az érintett szereplők betartsák a jogszabályokat.
- A szabályozó hatóságoknak saját kezdeményezésükre fel kell lépniük a jogi követelmények végrehajtásának ösztönzése érdekében. Különösen szükség van a bevált szabályozói gyakorlatok mintáinak határokon átívelő összehangolására az országok közötti kereskedelem útjában álló akadályok elhárítása érdekében. Hozzájárulhatnak e folyamathoz az ERGEG által irányított regionális kezdeményezések és hasonló, kormány szintű projektek is.
- Az ágazati szereplőknek megalkuvás nélkül be kell tartaniuk a jogszabályi követelményeket. Az európai jogszabályok végrehajtását illetően nincs helye az egyezkedésnek.
- A szabályozott villamosenergia-árak továbbra is nagy aggodalomra adnak okot.

Az egyes területeken tapasztalható nyugtalanító jelenségek mindegyikére jellemző, hogy számottevő mértékben akadályozzák a jól működő belső villamosenergia- és földgázpiac fejlődését, és nem lehet megoldani őket a meglévő jogszabályi kereteken belül. A Bizottság ezért egy 2007. szeptember 19-én bemutatott jogalkotási csomaggal válaszolt e hiányosságokra.